

M. A.
DISSERTATIO BOTANICA
DE
PELORIA,

5819

QUAM
CONSENSU AMPL. FACULT. MEDICÆ
IN REGIA ACADEMIA UPSALIENSI,

PRÆSIDE,
VIRO EXPERIENTISSIMO & CELEBERRIMO
**DN. DOCT. CAROLO
LINNÆO,**

MED. ET BOTAN. PROFESS. REG. ET ORD.
ACAD. IMPER. REGG. MONSPEL. STOCKH.
ET UPSAL. SOCIO, HUIUSQUE SECRETARIO

CURIOSORUM OCVLIS MODESTE SUBJICIT

DANIEL RUDBERG,
VERMELANDUS,

IN AUDIT. CAROL. MAJ. AD DIEM XIX DECEMB.
ANNI MDCCXLIV.

HORIS ANTE MERIDIEM SOLITIS.

UPSALIÆ.

Wm Magist. Gestrin.

Violas feratis Rubi

THEOCR. 21.

V I R O

Nobilissimo atque Experientissimo,

DN. PETRO LEETSTRÖM,

Medicinæ DOCTORI, Regii Colleg. Med. AS-
SESSORI, Sacrae Reg. Majestatis Med. Aulico. Aca-
demiæ Imperialis Nat. Cur. SOCIO, studiorum meo-
rum Medicorum MODERATORI optimo, PATRO-
NO singulari veneratione semper colendo.

Tua, Patrone Optime, in me, beneficia per-
pendenti mihi confitendum sane est, quod tan-
ta sint, ut majora vix concipi queant. Tibi
quippe Patrone Optime, me iniquiori pressum fortuna
filiis instar suscipere, mihiq; educando, bonarumque ar-
tium studiis instituendo diuturnam benignissimamque cu-
ram impendere placuit. Eximia vero hæc summi erga
me favoris tui documenta, sicut devota mente semper co-
lo & recordor, ita mirifice jam lætor, optatam hanc,
publice ea celebrandi & taciturnam hætenus veneratio-
nem erga te meam declarandi, occasionem jam oblatam
mihi fuisse. Facit autem singularis illa erga me benevo-
lencia

lencia Tua, quam per longam præteritorum annorum seriem uberrimis expertus sum documentis, ut nunc quoque certo persuasus sim, fore, ut serena hilarique fronte accipias consecratas Tibi exiles hæc ingenii mei primitias, longe illas quidem meritis Tuis minores, & solvendo æri apud Te meo impares, offerentis tamen pietate, qui perpetuum hoc venerationis erga Te suæ testimonium exstare voluit, commendandas. Quod superest a summo omnium rerum arbitro ardentissimis efflagitabo suspiriis ut Te, Patrone Optime, in rei medicæ ornamentum, Nobilissimæ Familiæ Tuae florem ac decus, clientumque denique Tuorum Patrocinium & solatium desideratissimum diutissime superstitem præstet & incolumem! Vale Vir Experientissime, Mibique favere perge, qui, quoad vixero, permansurus sum

Nobilissimi NOMINIS TUI

Cultor devotissimus
DANIEL RUDBERG.

Generoso atque Nobilissimo DOMINO,

**D: no CLAUDIO
UGGLA,**

**Ad exercitum Regis Sveciæ CAPITANEO
strenuissimo.**

Generoso ac Nobilissimo DOMINO,

**Dn. LEONHARDO G.
VON KOTHEN,**

Auditori militari maxime æquissimo.

Generoso atque Nobilissimo DOMINO,

**D: no CAROLO
CHRIST. ROOS,**

Sacrae Regiæ Majestatis SATELLITI.

PATRONIS ac FAUTORIBUS Optimis.

O B favorem atque gratiam prorsus singula-
rem, hunc juvenilis ingenii factum qua-
lemcunque, Testimonium submisi gratissimi.
que animi, cum spe amplioris favoris, cumque assi-
duis, pro perenni Vestra incolumitate suspiriis, ofe-
fert, consecrat

**Generosorum atque Nobilissimorum
Nominum VESTRORUM**

Cultor observantissimus
DANIEL RUDBERG.

VIR O

Admodum Reverendo atque Doctissimo,

D: no J O H A N N I
THINGELHOLM,

Verbi Divini MINISTRO in Milswik Laudatissimo,
AVO Carissimo, maxima animi observantia
ad cineres usque prosequendo,
devenerando.

Irritum profecto laborem susceperem, si Tua,
AVE Carissime, inde ab ipsis incunabilis col-
lata in me beneficia enumerare conarer, utpo-
te qui me, anno ætatis secundo Matre orbatum, ad
decimum usque aluisti atque insecuto etiam tem-
pore fortunam meam, quantum facultates Tuæ
permiserunt, summo semper studio & affectu ad-
juvasti; gratias hisce meritis Tuis dignas referre
mearum non est virium: in signum tamen gratis-
simi

simi erga Te animi mei exercitium hocce Academicum, rudi licet minerva conscriptum, Tibi dicatum volui. De cetero nunquam desistam ad Deum Optimum, Maximum, assiduas fundere preces, dignetur venerabilem senectutem, eos vivendi terminos, quos mortalium paucissimi attingunt, transgressam & centenario amplius annorum numero fatiscentem, ad Tuorum gaudium exoptatissimum, divino robore suo ut huc usque, ita post hac etiam firmare, & exacto desiturae vitae hujus stadio, æterna Tibi, quæ propinqua spe jam præcipis, gaudia largiri; sic voveo

Carissimi A V I

obsequentissimus ex filia nepos

DANIEL RUDBERG.

Plurimum Reverendo atque Doctissimo VIRO,
DOMINO
ANDREÆ THINGELHOLM,

Animarum quæ DEO in Milswik colliguntur PA-
STORI meritissimo, vigilantissimo, Avunculo
quovis semper honoris cultu prosequen-
do, suspiciendo.

Integerrime fidei ac spectatae Dignationis VIRO,
DOMINO
DANIELI THINGELHOLM,

Ærarii publici RATIONARIO dexterrimo, Avun-
culo propensissimo semperque colendo.

Reverendo ac Doctissimo VIRO,

DOMINO
DANIELI RUDERBERG,

Ecclesiæ Milswikensis ADJUNCTO vigilantissimo,
propinquo amicissimo, fautori certissimo.

*Pagellas has perpetuæ felicitatis voto sub-
misse consecrat*

Plurimum Reverend. Spectatiss. ac Doctiss.
Nominum VESTRORUM

Cultor humillimus
DANIEL RUDBERG.

PRÆFATIO.

IN patria nostra detecta nuper fuit herba quædam, indole tam mirabili, ut dubitare fas sit, an huic simile exemplum natura unquam protulerit. Rem igitur, orbi erudito, atque iis præsertim, qui vegetabilis regni deliciis capiuntur, non utilem minus, quam jucundam, facturos nos judicavimus, si quæ de illa jam explorata habemus, quamvis ob inventi novitatem multa addi possunt, sine mora publicæ luci committeremus, eoque ipso tum perpetuam admirandi hujus, nec cuiquam Botanicorum adhuc observati, phænomeni memoriam conservaremus, tum efficeremus etiam, ut collatis studiis pluribusque posthac instituendis observationibus, harum rerum periti rarissima hujus plantæ naturam accurate indagare atque adeo uberiores ejus cognitionem acquirere conarentur.

A

tur. Neque vero dubitandum est, si prodigium ejusmodi, doctorum curis dignissimum, tantaque, quanta nunquam antea visa fuit, herba metamorphosis alibi terrarum spectatori curioso & intelligenti oblata fuisset, quin mirabilem adeo naturæ velut errantis, atque a consuetis alioqui legibus suis heic quodammodo discedentis, lusum orbis eruditi fama atque Ephemerides literariæ & relationes curiosæ omnes, non sine inventi ostentatione, certatim mox vulgassent, idque tanto majori cum fructu, quanto certior spes est, ex accuratius considerata ejus indole, ignotas antea maximi momenti veritates, vegetationi potissimum explicanda, atque adeo Theoriæ Botanices amplificanda inservientes, elucescere aliquando posce. Proinde, nostri etiam officii duximus, observationes quasdam cogitationesque hac de re nostras, ad finem tantopere optandum nonnihil collaturas, brevi hac dissertatione publicas facere. Herbam vero, quæ materiam ipsi datura est, PELO-RIAM nominamus, ab historia ejus laboris nostri auspiciis facturi.

DE-

DESCRIP TIO.

ELORIA est plantæ species, cujus
RADIX filiformis, repens, alba,
perennis, pennæ columbinæ cras-
sitie.

CAULIS simplex, erectus, pedalis, rarius Ramo uno alterove instructus, teres, viridis, annuus, crassitie pennæ columbinæ.

FOLIA numerosa, sparsa, linearia, acuta, plana, laevia, viridia, magnitudine foliorum abietis nostratis, uncialia, erecto-patula, subsessilia; ex horum alis superioribus Ramulorum rudimenta foliolis plurimis.

SPICA terminatrix, floribus novem vel duodecim, ad
 summum octodecim, subsessilibus, erectiusculis.

CALYX perianthium est in quinque partes ad basin divisum, breve, æquale, viride, glabrum, persistens.

COROLLĀ constans *Tubo* infundibuli formi, longo, cylindrico, inferne magis attenuato, in medio vero parum ventricoso, recto, flavo, versus basin pallidiore, interne vero vestito villo fulvo, & apice terminato *Limbo* patente, quinquifido, obtuso, æquali, magis saturate flavo quam *tubus*, ipso *tubo* longe brevior, insuper ipsi *tubo* in orbem adnata sunt quinque petala seu *Nectaria* æqualia, subulata, patentia, sessilia, intus cava, itidem flava, longitudine fere *tubi*.

STAMINA *filamentis* quinque, ex ipso receptaculo fructificationis enatis (nec ut in plerisque monopetalis floribus petalo adnatis), viridibus, tubo dimidio

brevioribus, æqualibus, Antheris flavis, ovatis, incumben-
tibus.

PISTILLUM *germine viridi, supra receptaculum fructi-*
ficationis collocato; Stylo longitudine staminum,
filiformi, subviridi; Stigmate crassiusculo.

PERICARPIUM *Capsula ovata, bilocularis, calyce pau-*
lo major, bifariam dehiscens.

SEMINA *numerosa, angulata.*

CHARACTER.

CHARACTER *genericus ex ipsa descriptione facile col-*
ligitur.

CALYX *Perianthium monophyllum, quinquepartitum,*
æquale, brevissimum, persistens.

COROLLA *monopetala, infundibuliformis, ad basin*
nectariis quinque instructa.

Tubus subcylindraceus, parum ventricosus, longus,
rectus.

Limbus patens, quinquepartitus, obtusus, æqualis.

Nectaria quinque, subulata, colorata, corniculata,
plana, patentia, in orbem tubo supra basin ad-
nata.

STAMINA *Filamenta quinque, capillaria, æqualia, tu-*
bo corollæ dimidio breviora, receptaculo inserta.
Antheræ subrotundæ, incumbentes.

PISTILLUM *Germen ovatum.*

Stylus filiformis, longitudine staminum.

Stigma crassiusculum, obtusum.

PERICARPIUM *Capsula ovata, bilocularis, bivalvis,*
receptaculis convexis, dissepimento adnatis.

SEMINA *plurima, angulata.*

OBS. *Ex dato charactere generico patet, ad nullum, ha-*
ctenus cognitum, genus referri Peloriam nostram
posse. In primis quum Nectaria, instar quinque
corni-

corniculorum æqualium tubo innata, adeo propria ipsi sint, ut ex hac unica nota evidenter perspiciatur, distinctum ab aliis omnibus, quæ adhuc innoscere, generibus, characterem ejus genericum esse.

LOCUS.

Locus, ubi herba hæc provenit, eo magis est notandus, quum unicus sit, ubi illa observata unquam fuerit, & unde in hortos transferri possit, quumque natalis hujus soli neglectus & ignoratio facile eam curiosorum oculis subtrahere queat. *Locus* autem hic insula quædam maritima est, septem circiter milliaria Upsalia distans, NORRA GÄSSKIÆRET appellata, in regno *Sveciæ*, Provincia *Roslagia*, Paræcia *Riala* & Sacello *Nordliufterö*, sita. Heic non infrequens crescit, nec unicum, sed plura ejus individua nascuntur, iis præsertim terræ partibus, in quas mare quondam arenam & glaream ejecit, ubi præcipuus herbæ hujus conspicitur proventus.

HISTORIA.

Anno 1742. Studiosus quidam, nomine M. ZIÖBERG, Roslagus, annis aliquot ad Upsaliensem Academiam tum in aliis scientiis, tum etiam in Botanica, bene collocatis, ad natale solum profectus, quæque rariores ibi inveniri possent, herbas quæsiturus, hanc primam detexit, eamque, ut antea sibi non visam, herbario suo inseruit, qualis tamen ejus esset natura ac indoles, quantoque in pretio inventio ejus habenda esset, ipse ignarus.

Eodem anno, studiosi hujus D. Ziöbergii collectionem herbarum visurus, ad eum accessit, *Sacro Sanctæ Theologiæ Doctor ac Professor Primarius, Dominus OLAUS CELSIUS*, qui ut in scientia Botanica egregie versatus est, atque colligendis herbis, in Uplandia crescentibus, majorem alio ullo operam impendit, ita heic insolitum quid statim animadvertit, etjam si facies prima

ma ad similitudinem notæ ejusdam accedere videbatur, existimans proinde, hanc minimum speciei ejusdam cognitæ varietatem esse. Quominus autem in ea exploranda cognoscendaque longius progrediretur; tum prohibuit herbæ conditio, utpote quæ non nisi sicca & chartæ adglutinata conspiciebatur.

Non multo post accidit, ut D:nus Doctor Celsius herbam hanc Celeb. D:no PRÆSIDI ostenderet, qui primo adspectu agnoscere eam visus est, deinde vero ob flores plane mirabiles subdubitavit, adfirmans demum Linariam esse, eique simul ad faciscendum Botanicis negotium, alienos flores data opera adglutinatos fuisse, suspicatus. Corollam itaque acu aperiens, structuram observavit Botanicis antea non visam, eamque ob causam incredibili herbam hanc vivam videndi desiderio inflammatus est. Eandem vero, quod insolita plane floris structura occurreret, non Europæ indigenam, sed potius a Capite bonæ spei vel Japonia, Peruvia, aliave remotissima orbis plaga advenam, credidisset, nisi ex Rossagia a dicto studioso allatam fuisse, D.D. Celsius fidem ipsi fecisset.

Sine mora dein D. Præses Ziôbergium adiit, quem cum intellexisset, locum, unde desumta herba fuisset, memoria adhuc tenere, magnopere ipsi auctor fuit, ut eo statim profectus, eandem cum caule & radice decerptam ad se adferret, quo facto, in horto Academico Upsaliensi plantata est, ubi tamen ob radicis brevitate contabuit.

Anno 1743. occasio eam perfectam accipiendi data fuisset, nisi boves fugientium Alandorum, in hac insula pastis, huic pariter & aliis ibi crescentibus plantis labem intulissent.

Anno 1744. seu æstate proxime præterlapsa, idem ab aliorum pecoribus acceleratum fuit incommodum.

LINA-

L I N A R I A.

LINARIA est planta Botanicis maxime vulgaris ad genus **ANTIRRHINI** relata, cujus synonyma sunt **ANTIRRHINUM** foliis lanceolato-linearibus confertis, caule erecto, spicis terminatricibus sessilibus, floribus imbricatis. *Roy leid. 297.*

Antirrhinum foliis linearibus sparsis. *Linn. Cliff. 324.*

Antirrhinum foliis linearibus ascendentibus congestis, ramis spica florali densa terminatis. *Hall. helv. 614.*

Linaria vulgaris lutea, flore majore. *Bauh. pin. 212.*

basil. 62. Moris. hist. 2. p. 499. f. 5. t. 12. f. 10.

Tournef. inst. 170. paris. 23. Vaill. paris. 117.

Zannich. venet. t. 174. Boerb. lugdb. 1 p. 231.

Linaria lutea vulgaris Bauh. hist. 3. p. 456. Raj.

hist. 752. syn. 3. p. 281. Blackw. herb. t. 115.

Ger. emac. 550.

Linaria vulgaris Best. cyst. est. ord. 1. t. 14. f. 3.

Linaria vulgaris nostras Park. theatr. 458. Rob. ic.

2. t. 128.

Linaria prima Dod. purg. 182. pempt. 183.

Linaria vulgo dicta Gesn. hort. 265.

Linaria Gesn. coll. 86. Celsalp. syst. 350. Riv. mon.

82. Chabr. schiagr. 480.

Osyris linaria Trag. hist. 357. Dalech. hist. 1332. Lob.

obs. 222.

Osyris linaria f. urinaria Lob. ic. 406.

Osyris major. Tabern. ic. 126.

Osyris. Fuchs hist. 545. Matth. diosc. 1209. Camer. e-

pit. 930. Ruell. stirp. 640. Till. ic. 70.

Herba urinalis. Dorst. herb. 148.

Skeiskraut Brunsf. hist. 2. p. 43.

Plantam hanc, ut Botanicis notissimam, describere supervacaneum ducimus, cum omnes fere auctores antea
eam

eam] descripserint delinearintque, cumque per Europam frequentissima crescat, quin immo a rusticis Sueciæ sub nomine *FLUGELN* internoscatur.

ORIGO.

Ortam a Linaria productamque Peloriam statuendo, rem miram & incredibilem primum adfirmare haud immerito videbimur. Neque enim majori miraculo Pyrus narcissos, Carduus ficus, Spina uvas producerent. Rem tamen ita se habere, Peloriam nempe a Linaria generatam esse, tot tantæque persvadent rationes, ut nemo, plantam utramque adspiciens, comparatione earum instituta, id negare possit. Etenim

- 1:0 CRESCIT Peloria inter Linarias. Ubi Peloria inventa est, ibi Linaria ubique inter glaream abundat, Peloria vero minori numero occurrit.
- 2:0 Peloria quoad faciem externam, tantam habet cum Linaria SIMILITUDINEM, ut nemo eas flore nondum pullulato distinguere possit, quanta demum cunque attentione Numerum, Figuram, Situm, Proportionem, omniaque attributa plantæ, tam qua radicem, quam qua truncum, ramos ac folia, consideraverit.
- 3:0 Accedit singularis ille ODOR, qui in Linaria communiter observatur, eamque a ceteris plantis facile distinguit. Eundem vero Peloriæ communem esse, uti & saporem, quilibet expertus affirmabit, unde etiam in Medicina una eademque vi pollent.
- 4:0 COLOR florum unus idemque est. Peloriæ enim flos æque ac Linariæ versus basin albidus, versus summum autem flavus conspicitur. Accedit hirsutum fulvumque palatum, quod in Linaria crassæ cuidam linguae haud dissimile, inter duo corollæ ejus Labia interjectum est, in Peloria vero descendit infra colum

lum corollæ supra stamina, ubi totum interius latus corollæ tegit, quæ fulva hirsuties vix in ulla alia planta invenitur, hisce autem duabus propria.

5:0 *Calyx*, *Pericarpium* & *Semina* plane congruunt. Quum igitur loco, radice, caule, foliis, calyce, pericarpio, feminibus, colore, sapore, cum *Linaria* conveniat *Peloria*, nemo inficias iverit, quin ab illa hæc originem traxerit.

VARIETAS.

Inter plurimas quæ in regno tam vegetabili, quam animali conspiciuntur varietates, nullum tamen *Peloriæ* simile visum unquam fuit exemplum.

FLORES MULTIPLICATI & PLENI, in regno vegetabili tam communes sunt ut nihil notius; in his petala multiplicantur, & extrudunt stamina immo ipsa sæpe pistilla; nulla vero producunt semina nisi pistillum remanserit & a floribus quibusdam simplicibus fecundatum fuerit. PLENITUDO peragitur vel solo NUMERO petalorum aucto, ut in *Hepatica*, *Anemone*, *Diantho*, vel MAGNITUDE corollæ aucta, ut in quibusdam *monopetalis*; vel RADIO multiplicato EXCLUDENTE DISCUM, ut in *Heliantho* & *Tagete*; vel DISCO EXCLUDENTE RADIUM, corollis magnitudine auctis, ut in *Tagete*, *Matricaria*, *Bellide*, vel numero petalorum aucto, EXCLUSIS NECTARIIS, ut in *Aquilegia stellata*; vel NECTARIIS NUMERO AUCTIS, ut itidem in *Aquilegia*; vel NECTARIIS, MAGNITUDE tantum auctis, ut in *Helleboro aconiti folio*, flore globoso croceo. *Amanni ruthen* 76. vel CALYCE COLORATO & aucto, ut in *Primula*; vel INVOLUCRO MULTIPLICATO, ut in *Corno herbacea*; vel petalis quinque in unum COALESCENTIBUS, ut in *Saponaria concava anglica* C. B.

PROLIFERI flores evadunt tales vel e **CENTRO FLORIS** orto pedunculo, uti *Geo*, *Rosa*, *Ranunculo*; vel e **LATERIBUS PROLIFERI**, ubi pedunculi flosculos sustinentes e calyce exsurgunt, ut in *Calendula*, *Bellide*, &c.

In aliis videre licet plures concrefcere caules, ut planta fiat **FASCIATA**, ut in *Asparago*, *Ranunculo*, *Hesperide*.

In aliis **FOLIA** variant vel **SUPERFICIE** aucta, ut in plantis **CRISPIS** dictis e. g. *Lactuca*, *Cichoreo*, *Nasturtio*, *Brassica*; vel **NUMERO** foliorum aucto, ut in *Lysimachia*, *Salicaria*, *Anagallide* &c. foliis quaternis, quinis.

COLOR tam sæpe variat, ut nil frequentius idem, & in **FOLIIS** observatur, vel **MACULA FOLIORUM ALBA**, ut in *Cyclamine*, *Amarantho*, *Acetosa*, *Ranunculo*, *Trifolio*, *Empetro*; vel **MACULA FOLIORUM NIGRA**, ut in *Persicaria*, *Aro*, *Ranunculo*, *Hieracio*, *Orchidibus*, *Cypripedio*, *Satyrio*; vel **MACULA FOLIORUM RUBRA**, ut in *Amarantho*, *Ranunculo*, *Urtica*, *Menyanthe*; vel **PUNCTIS FOLIORUM NIGRIS**, ut in *Plantagine*, *Anagallide*; vel **LINEIS LONGITUDINALIBUS** variegatis, ut in *Arundine*, *Gramine*. Ab his autem aliisque omnibus, quæ adhuc innotuere varietatibus, diversa plane *Peloriæ* indolesprehenditur.

DIVERSITAS.

PELORIA ac **LINARIA** juxta se invicem positæ, facillime differentia earum cognoscitur.

1:0 **LINARIÆ** corolla ad basin habet *nectarium* corniculatum, subulatum, acutum, perpendiculariter deorsum flexum, teres, ad alterum latus calycis positum.

PELORIÆ autem, hoc loco, quinque sunt *nectaria* subulata, eaque plana, æqualia, in orbem posita, forma

forma petalorum, ut nisi transverse abscindantur, facile quis ad credendum induci possit, hæc plana potius petala, quam nectaria concava esse.

2:o LINARIÆ corolla floris germine a latere *perforatur*, ut, corolla delapsa, foramen in medio lateris ejus videri queat.

PELORIÆ vero corolla *inseritur* basi seu infimæ parti, ubi corolla in tubum evadit, antequam sua quinque exferat nectaria.

3:o LINARIÆ corolla extenditur in *collum* subrotundum, superne utrinque compressum, subtus vero planiusculum & subconcavum.

PELORIÆ *collum* corollæ subcylindraceum est & parum ventricosum, undique æquales, nec ullibi compressum.

4:o LINARIÆ *Limbus* corollæ efformatur in eandem speciem qua draconis caput vulgo concipitur, unde flos Tournefortio *personatus* audit; Instruitur nempe labiis duobus, quorum superius bifidum, lateribus reflexum; inferius vero trifidum, obtusum. Palatum convexum claudens rictum inter labia prominens, e labio inferiori productum gutture subtus concavo. *Vid. Gener. plantar. 514. 589.*

PELORIA *limbum* habet quinquifidum, planum, obtusum, æqualem, sine minimo labii aut irregularitatis signo; ita ut heic flos summe irregularis partu prodigioso in regularem transmutatus sit, quæ proprietas sane est inaudita.

5:o LINARIA quatuor habet in flore *stamina*, superiori corollæ lateri subjecta, eique adhærentia, & in eodem plano, quo stylus, sita.

PELORIÆ *stamina* pistillum circumdant, nulloque modo corollæ affixa, licet Pontedera alique plures Botanici essentiam corollæ monopetalæ in filamentis staminum, corollæ adnatis, collocent.

6:o LINARIÆ quatuor *stamina* sunt, quorum extrema duo longiora, duo autem intermedia breviora, cum antheris ad se invicem inclinatis.

PELORIÆ *stamina* semper sunt quinque, æqualis longitudinis, cum antheris ac filamentis a se invicem disjunctis.

7:o LINARIÆ *stamina* eadem gaudent longitudine qua ipsa corolla, ita ut antheris suis ipsum corollæ limbum aut faucem attingant.

PELORIÆ *stamina* ne dimidiam quidem tubi longitudinem æquant, pari tamen antherarum vigore suam reddunt farinam genitalem, ita ut monstrositate hac fecundatio fructus minime impediatur.

CLASSES.

Postulat magna illa, quam descripsimus, floris metamorphosis, ut non solum ad genus a Linaria vel Antirrhino distinctum, sed classem quoque diversam PELORIA revocetur.

LINARIA.

RAIJ vasculifera monopetala;

Flore rictum exprimente

RIVINI irregularis monopetala;

pericarpio bicafulari.

TOURNEFORTII monopetala anomala;

Flore personato.

MAGNOLII calyce externo externoque monopet.

Flore irregulari.

LINNÆI Didynamia;

Angiosperma.

PELORIA.

RAIJ vasculifera monopetala;

Flore regulari integro.

RIVINI Regularis monopetala;

pericarpio bicafulari.

TOURNEFORTII infundibuliformis;

pistillo infructum abeunte

MAGNOLII calyce externo internoque monopetalo

Fructu sicco.

LINNÆI Pentandria.

Monogynia.

ROYE-

ROYENI Ringens.

Angiosperma.

HALLERI stamin. 4 irreg.

Fructu bilocul.

LUDVIGII monopetala irregularis

Tetranthera.

ROYENI Oliganthera,

Staminibus quinque.

HALLERI Ifostemonis

Fructu infra florem.

LUDVIGII monopetala regularis.

Pentanthera.

GENUS.

Peloria hæc, quantum ex factis adhuc observationibus colligere licet, proprio semine se multiplicare videtur, nec in *Linariam*, ex qua orta est, redire, quum in solo natali, multis in locis sponte sua creverit, & perfecta florum ejus, quotquot huc usque visi sunt, observata fuerit similitudo, qui nullo modo suspicionem præbuerunt fore, ut ad *Linariæ* flores redituri sint, sed figuram semel acceptam æque constanter ac accurate retinuerunt ac alius quisquam naturalis flos. Tempus quidem & instituenda post hac experimenta, ipsam rei veritatem certius docebunt; unde, si indubitato constiterit, quod veri jam est simillimum, eam semper proprio semine propagari, futurum est, ut tandem vulgatissima evadat atq; ut structura ejus nullo modo sub uno eodemque cum *Linaria* charactere comprehendi possit, proprium suum nancisci debeat characterem, & ita novum genus constitutere; etiamsi statura, odore, sapore & natura sua, floribus exceptis, cum *linaria* plane consentiat: Idque, nisi in uno genere duos diversos assignare velimus characteres, quod regulæ adversatur in *Botanica* fundamentali, quæ univèrsim decernit, herbas in fructificatione differentes in genere quoque differre debere. *Vid. fundam. Botanic. N:o 166. 171. 181.*

NO-

NOMEN.

Quum unicuique plantarum generi distinctum a ceteris nomen tribui debeat, ne destitutam pistillo campanam referat, hanc nos herbam PELORIAM nuncupavimus, nomine, ut putamus, haud incongruo, utpote cujus origo a græcorum πέλωρ arcessenda est, quod derivatur a πέλω, *verto*, & *monstrum* significat, quippe in quo versus videtur communis naturæ ordo. Unde Apollonio Rhodio partus monstrosus dicitur πέλωρ τέκος. Nil autem monstrosius esse potest, quam quod in nostra evenit, nempe ut plantæ, quæ flores antea regulares produxit, degener proles regulares proferat, neque solum a genere matris, sed classe in tota plane abeat, adeoque exemplo, quod in Botanica sine pari est, efficiat, ut nemo eam ob florum diversitatem agnoscere amplius queat.

Hoc certe non minus prodigium est, quam si vitulum, capite lupino præditum, vacca pareret. Recte *Plutarchus* 2: 472. a vite inquit Ficus, aut olea non requirimus: & ex calamo Ficus non provenit. *Anth.* 50.

CONCLUSIO.

Ea fuit recentis seculi nostri felicitas, ut phænomena nonnulla priori ævo non incognita solum, sed & incredibilia, detexerit. Quod APHIDUM proneptes ab aviæ conceptione generarint, res est, in qua naturæ leges, mutatæ videntur. Id tamen institutæ a *Reaumurio*, observationes confirmant, quamvis adhuc plures requirantur, priusquam res tam paradoxa extra omnem dubitationis aleam posita censeretur.

Trembleyi POLYPO in minutissimas partes dissecto, ex unaquaque earum polypus æque perfectus nascitur, ac ante divisionem ipse fuerat. Id quod receptis antea principiis omnibus mechanico-physiologicis repugnat.

COROL-

CORALLIA quid loquamur? quæ Lapides primum, in Herbas deinde transferunt, Zoophytorum denique integumenta & Animalis regni proventus facta sunt, observante Clarissimo Domino B. Jussæo. Tria hæc maximi sane momenti inventa sunt, omnemque præterlapsum seculorum fidem superantia.

Persuadere nobis veteres voluerunt, Secale in Hordeum, Hordeum in Avenam, hanc demum in Bromum transmutari *), quam tamen sententiam, ut fructificationis naturæ contrariam, recentiores exploserunt, omnia, quæ generantur, parentibus similia fieri, nec imbellem feroces aquilas columbam progignere posse existimantes. Nos antiquorum de Secale, Hordeo & Avena opinionem in medio relinquimus, id tantum affirmantes, mutationibus illis multo adhuc majorem esse metamorphosin, quam mutata in Peloriam Linaria subierit.

Quenam mutatae in Peloriam Linariæ causa sit, nos adhuc fugit. Tale quid dum in regno animali contingit, præternaturali duarum specierum veneri tribuendum est, unde intermedium quoddam, ex utraque mixtum, nascitur, cujus exempla in Mulis paucisque aliis animalibus conspiciuntur. *Hybrida* vero hæc non propagantur, natura prohibente, ne plures, quam initio rerum fuere quadrupedum species existant. In regno

*) *Spicam Frumenti hinc Secalinam, inde Hordeaceam describit WORMIUS in museo 150.*

Spicam Tritici, circa cujus mediam partem aliquot grana Avenacea, undique perfecta, enata fuere commemorat GERARDUS in historia pl. 65.

Ex hisce plantarum Transmutationem, sed tantum inter species eogratas & congeneres, dari concludit RAYUS in Cat, ext. 8.

gno vegetabili plantarum, quoad odorem, saporem, coloremque varietates haud raro deprehenduntur. Docuit ea, experientia in *Tulipis*, quarum flores fecundati fuere a floribus alius coloris, & semina ex his generata flores produxerunt versicolores. *Brassica* pariter eaque albissima, semina saepe generat *Brassicæ* cæruleæ vulgarissimæ, quod accidit, si hæc in vicinia illius ea florescente creverit.

Diversas autem in regno vegetabili species mixtas fuisse, res est, cujus pauca, vel nulla potius, vestigia antecedentium temporum experientia invenit. Neque tamen percipere possumus, aliter, quam fecundatione ejusmodi, provenisse *Peloriam*. Hanc quippe mutationem si loca, clima, aut nutrimenta effecissent, in eodem caule flores conspiceremus alios magis, alios minus cum *linariæ* structura convenientes; quod secus accidit. *Florum* quippe in omnibus *Peloriæ* individuis tam exacta similitudo inventa fuit, ut major *florum Linariæ* ipsius non apparuerit. A quo autem flore alio imprægnata *Linaria Peloriam* produxerit, latere nos fatemur, qua de re, is demum pronunciaverit, qui plantas eodem loco & tempore, quo *Linaria*, florentes, contemplatus fuerit. Notandum vero præterea quod in *Linaria* floris faux fere clausa sit, ita ut alius floris farinam ad pistillum fecundandum difficillime admitteret, nisi corollæ labia ab insectis antea lacerata & exesa essent.

In actis Parisinis Anno 1719 Dominus *Marchant* plantam exhibuit, mense Julio Anni 1715. in horto suo natam, sibi pariter ac ceteris Botanicis ignotam, quæ ad finem usque Decembris integra mansit, quamque cum ad genus *MERCURIALIS* commodè referre posset, *Mercurialem foliis capillaceis* appellavit. Anno in sequente, mense Aprili, eodem in loco sex aliæ enatæ sunt plantæ,

plantæ, quarum quatuor priori similes visæ, reliquæ autem duæ admodum diversæ, ita ut novam ex iis speciem constitueret; eamque *Mercurialem foliis in varias & inæquales lacinias quasi dilaceratis* nuncuparet. D:us Marehant multum disputat de modo, quo hæ productæ sint. Ipsam vero plantam adglutinatam videns D:nus Præses, intellexit, eam cum *Mercuriali caule brachiato, foliis glabris. Hort. Cliff. 461*, flore, odore, caule &c. eandem esse, nisi quod folia ejus incisa essent, quæ varietas in regno vegetabili non infrequens est, atque a sola natalis loci diversitate provenire potest, quod in *Pimpinella* aliisque observatum.

Si certo statui posset Peloriam esse speciem hybridam ex *Linaria* aliaque planta oriundam, nova in regno vegetabili veritas emergeret, eaque longius heic, quam in animali progressa, utpote in quo partus hybridi virtute se propagandi carent, e.g. muli, aliaque ejusmodi animalia. Peloria vero propagari exinde videtur, quod perfecta habeat semina, atque in loco natali sponte copioseque multiplicetur. Id tantum futuris indagandum est experimentis, an ex peloriæ feminibus *Linaria* unquam enascatur? Quod si, ut probabile ex jam observatis videtur, non accidat, sed constans ea maneat, prodigiosa inde sequitur Thesis: fieri nimirum posse, ut novæ in regno vegetabili species proveniant; ut genera in fructificatione differentia, una eademque natura & vigau-deant; immo, ut unum idemque genus diversas habeat fructificationes. Quo ipso fructificationis fundamentum, quod *Botanicæ* totius scientiæ idem est, convelleretur, & classes plantarum naturales infringerentur: ut adeo in Peloria nostra stupendum naturæ fœtum omnes, artis nostræ periti, haud immerito admiraturi sint.

T A B U L A.

FIGURÆ in adjecta Tabula sunt.

I *Peloriæ* caulis naturali ferme magnitudine, una cum racemo & floribus.

II *Flos Peloriæ* magnitudine naturali a Tergo visus.

a calyx.

bb Nectaria.

c Tubus corollæ.

d limbus.

III *Flos* idem antice spectatus.

a calyx.

bbb Nectaria.

IV *Flos* idem a latere visus.

a calyx.

bb Nectarium transversim dissectum, ut cavitas in conspectum cadat.

c tubus corollæ.

d limbus.

V *Flos Peloriæ* longitudinaliter dissectus, ut interna pateant, e cujus fundo floris. stamina quinque æqualia cum suo pistillo in conspectum cadunt.

a calyx.

b Nectaria, quorum orificia versus cavitatem hiant quinque foraminibus.

c tubus corollæ.

d limbus.

VI *Flos Linariæ* e figuris Tournefortii mutuatus, quem manus porrigit, ut differentia *Peloriæ* ab *Antirrhine* magis elucescat.

S. D. G.

Pereximio D: no **RESPONDENTI.**

TEmpus erat, quum tristis hiems sua condidit ora
Horrida, & adstricto candida facta gelu.
Mox leni fertur zephyrus per inane volatu
Et splendent roseis Chloridis arva genis.
Nec mora, sollicito signo vestigia vultu
Atque aures mulcens fistula dulce sonat.
Occurrit nitidis gemmascens floribus hortus;
Hic tangit celebrem, quem prope lustro locum.
Heic video juvenem, variis erroribus actum
Per juga, per montes, qua via nulla fuit.
Ingreditur velox, cursu festinat anhelu
Ingenuaque legit gramina pulcra manu:
Curis assiduis herbosa cacumina quærit
Pervidet atque sagax lumine cuncta suo.
Plantas conquirat, quas durus sufficit Hæmus,
Quas nemus Odrvsium, quas Pataræus ager;
Scrutanti nimium, Phœbeæ lampadis instar,
Musa favens, credo, monstrat amica viam.
Incidit in florem, tot jam labentibus annis
Obscurum clavis quamlibet arte viris.
Herba est, ni fallor, vario distincta colore,
Mira sed illa simul nomina digna tulit.
Ergo age, Mi RUDBERG, spatiosi munera campi
Collige quasque ferax porrigit Hortus opes.
Sic fructum ex herbis es percepturus Amœnum;
Isque Tibi merito gaudia multa feret.

Amica mente gratulatur

P. EDSTEDT.

Till
Herr RESPONDENTEN.

Skal på tistel fikon wåra?
Törne druswor båra fram?

Skal naturen oss til lexa

Ge / thet man förundra kan?

Slift exempel knapt har life

Bland the werter jorden bår;

Nu min Wån från Floræ rife

Med en ört framkommer här.

Ja / thes art har Han beskriswit /

Som förwandling undergåt /

Men ej hafwer uptåft bliswit /

Eller nog anteknad stått,

Förrän twenne år tilbaka;

Då hon blef uti wårt land

Runnig af then lärdt ransala

Wet / hwad Chloris ger wid hand.

Jar då fort / min Wån / upleta

Och wis örter för oss fler:

Derför' och wi skole weta

Rätt tilbörligt tacka Er /

Wishets Drottens sielfwer loswar

Wärdig lön för Ert beswär:

Blider lycka med sin' håswor

Eder wist undfåga lår'!

AND, WASTRIN.

Til den Samme.

Någon hunnit ibland the lärdoms
idfare wittre

Als sin klofhet i bokwet högt, sitt arbet
å möda

Alt framgiffwa the prof/ som sällan kom-
mit i liuset;

Hedras then med rätta ju bör samt ål-
ffas af allom.

Här afmålas en ört / som blir Linaria
fallad /

Achtning therwid gifs / förty man nylig
i thenna

Wifet

Wisat en art/ som knapt sin lifhet af ör-
te'na finner.

Billigt therför' hon ock fått herba Pello-
ria nämnas.

Äldenslund I thetta med id uti pennone
fattat /

Samt af lofwärd alsware sökt at wisshet
å dygder

Lära, skal Er, min Wän, bli wärdiger he-
der å Parnass

Delad, samt af Apollo sielf Er hiesse be-
prydas.

PEHR LUNDELL.

